

Posudek na bakalářskou práci Anny Brabcové "Pracovní imigrace Turků do Německa a vývoj německé imigrační a integrační politiky", UK FSV, Praha 2008

Autorka si vybrala nesporně aktuální téma, které ovšem vymeziila poměrně široce. Chce zabývat soužitím "turecké minority v německé společnosti v kontextu vývoje německé imigrační politiky" (s. 9), takže vlastnímu tématu současného soužití, které přibližuje formou sond do vybraných oblastí (v zásadě především otázky víry a vyznání a politické participace turecké menšiny), předřazuje poměrně obsáhlý historický exkurs. To má sice za následek plošné pokrytí tématu, nicméně na úkor analytické hloubky v jedné nebo druhé oblasti (např. líčení vývoje v 80. letech je více než stenografické a pro nezasvěceného čtenáře sotva pochopitelné, srv. s. 19-20). Vznikl tedy poměrně zdařilý, nicméně přece jen spíše exkurs do dané problematiky.

Jisté slabiny se objevují již v úvodu práce, kde autorka poněkud bez ladu a skladu hromadí výzkumné otázky, které tak zabírají široké spektrum od motivů, které vedly v 50. a 60. letech Německo k velkorysému přijímání zahraničních pracovníků, přes vývoj imigrační legislativy až k aktuálním problémům – k nim poněkud překvapivě patří i otázka úrovně vzdělání mladé turecké generace a její konkurenceschopnosti na pracovním trhu, ačkoliv tato problematika nepatří k jedné z dvou vybraných (shora uvedených) oblastí jejího přednostního zájmu. Druhým problémem úvodu je rozbor literatury. Ačkoliv autorka vcelku oprávněně tvrdí, že titulů k problematice je vcelku značné množství, výslovně zmiňuje, vedle zdrojů úřední proveniencce, jen práci U. Herberta, která je sice standardním, nicméně pouze přehledovým dílem, a P. Barši, o které se dá ve vztahu k jejímu tématu v zásadě říci totéž. Naopak ale zmiňuje Sartoriho nebo Kurase jako skeptiky mj. v otázkách multikulturalismu, ale neodkazuje na žádnou jejich práci a nemá žádnou ani v seznamu literatury. Drobnou poznámku lze mít i k vymezení tématu práce ve věcném ohledu. Autorka se zabývá "Turky" v Německu, ale neříká, zda tento pojem chápe etnicky nebo státoprávně; v druhém případě by musela zmínit problém tureckých Kurdů, kteří zčásti představují pracovní migraci, zčásti ovšem politický exil.

Práce není prosta některých dílčích problémů. Nejsem si např. zcela jist, jestli se problémy imigrace dostaly "do širokého povědomí lidí a na první stránky tisku" až po spáchání teroristických útoků ze září 2001 (s. 8); spíše bych se domníval, že je to dlouhodobý problém průběžně tematizovaný přinejmenším od 70. let, který jisté první vlny konjunktury dosáhl již po pádu železné opony. Po září 2001 následovala nová vlna zájmu, nicméně s některými novými aspekty. Již v průběhu přípravy práce jsem několikrát upozorňoval, že odůvodňovat nedostatek pracovních sil v SRN prakticky výlučně jako důsledek "války a nacistického režimu" (s. 16), je sporné, již proto, že úbytek způsobený válkou byl do jisté míry nahrazen (přinejmenším v kvantitativním ohledu) přijetím německých vyhnanců ze států střední a východní Evropy. Příčiny tohoto nedostatku byly komplexnější, což by se autorka mohla pokusit vystihnout. Tvrzení, že turecká vláda se podpisem smluv a najímání pracovníků snažila "částečně zbavit povinností vůči svým obyvatelům" (s. 17) by si rovněž zasloužila podrobnější vysvětlení. Ropná krize 1973 těžko mohla "vyústěním již probíhající ekonomické recese" (s. 19), protože byla jasně externím vlivem, který nicméně uvrhl německou ekonomiku do

dalších problémů. Konečně mám jisté problémy s tvrzením, že německé pojetí státního občanství přešlo z principu etnického na princip občanský (s. 39). Došlo k posunům, zejména pokud se týče otázky "německého původu" přistěhovalců především z východní Evropy, a otevřela se určitá možnost pro osoby neněmeckého původu narozené v SRN (případně i další) získat německé státní občanství.

Zřejmě pod tlakem blížího se termínu odevzdání se autorka nevyhnula dílčím formulačním nedostatkům - otázky vyplývají z čeho, nikoliv s čím (s. 8); nejasné, je, co autorka chápe pod pojmem "efektivní legislativa" (s. 8); někdy se jí nedaří práce se statistickými údaji, např. na s. 17 nebo 23 není jasné, k jakému celku se uvedené procentní údaje vztahují; zajímavý je termín "mírná stagnace" (s. 18) apod. - a některým, i když nikterak převažujícím gramatickým chybám (chybná či chybějící interpunkce) případně překlepům (např. s. 21 nebo 25). Vcelku lze ovšem říci, že práce je v zásadě napsána kultivovaně, jediným problémem v tomto ohledu je způsob, jakým autorka přibližuje základní pojmy svého tématu. Forma jakýchsi slovníkových hesel (navíc většinou bez odkazů) navozuje zcela jistě nesprávný dojem, že autorka není tyto informace schopna zpracovat do souvislého narativního textu (s. 11-14, 31-32).

Přes shora uvedené výhrady autorka předložila práci, která bez pochyb splňuje nároky kladené na bakalářskou práci. Za hlavní klad předložené práce je možno považovat pokus o samostatný přístup k problematice. Doporučuji proto práci k obhajobě a navrhuji ji hodnotit stupněm "velmi dobře".

26.7.2008

doc. PhDr. Jaroslav Kučera, CSc.
vedoucí práce